ԵՒՐՈՊԱ

Քաղաքական Լրագիր

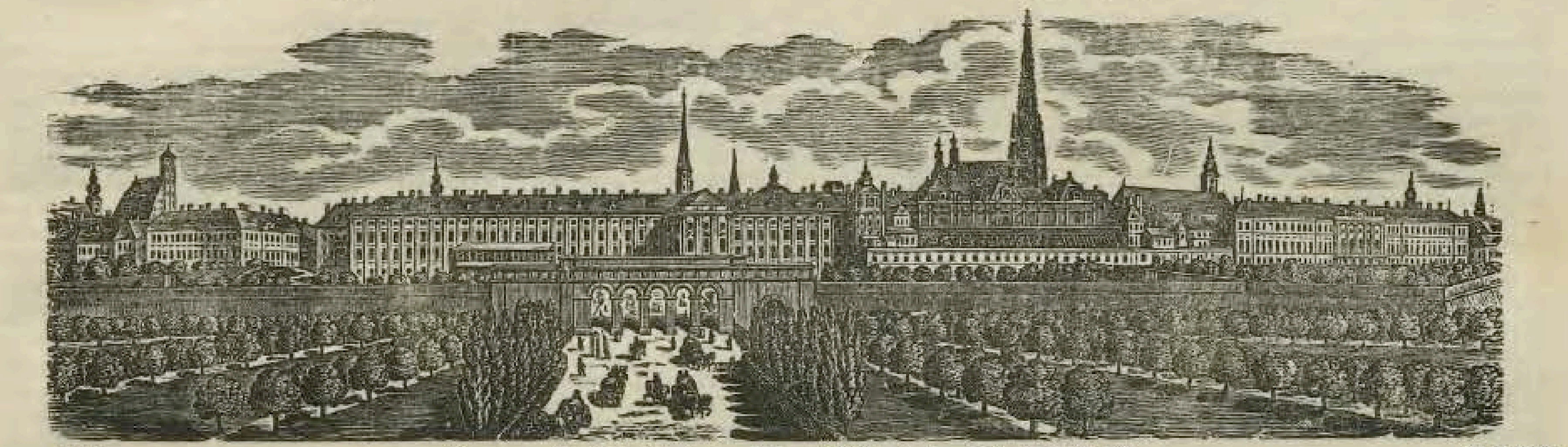

Թիւ 36 — 3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ (22 ՕԳՈՍՏՈՍ) — 1850

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԱՒՍՏՐԻԱ. Վիեննայի կառավարը ետը կը դառնայ. — Աւստրիական նաւերկրեայք. Յունաց Թագաւորին Թրեստ հասնիլը. — Լոմպարտիա ու Վենետիկ. Վենետիկի՝ ազատ նաւահանգիստ ըլլալու խնդիրը.
ԳԱՂՂԻԱ. Պրեզիտենտին ճամբորդութիւնն ու փարիզ դառնալը. Օրլէանականները.
ԱՆԳԼԻԱ. Անգլիայէ. Լուդ. Փիլիպպոս կը մեռնի.
ԳԵՐՄԱՆԻԱ. Շլեզվիկ-Հոլշտայն. Խաղաղարարաց ժողովը.
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱ. Նեֆշադէլեանց խնդիրը. Պեռնայի ժողովն.
ՍՊԱՆԻԱ ՈՒ ՊՈՐՏՈՒԳԱԼ. Պորտուգալեայէ կը գրուի փոքր շփոթութիւններ.
ԻՏԱԼԻԱ. Հռոմի հետ դաշինք.
ՕՍՄԱՆԵԱՆ [illegible]. Հայաստանի վրայ հետաքրքրական լուրեր. (Շարունակութիւն.) Այրի Հայաստանին մտմունքը.
ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ. Պրուսայի մետաքսական բերքը. (Շարունակութիւն ու վերջ.)
ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎԷՊ. Սիրոյ կամ երախտագիտութիւն. (Շարունակութիւն.)

ԱՒՍՏՐԻԱ

ՎԻԵՆՆԱ, ՍԵՊՏԵՄԲԵՐԻ 2

ՎԻԵՆՆԱՅԻ կառավար Վելտէն ամսուս 2ը իր առողջութեանը համար ըրած ճամբորդութենէն ետ դառնալով Օգոստոսի 31ին մայրաքաղաքս հասաւ։

ԱՒՍՏՐԻԱԿԱՆ ՆԱՒԵՐԿՐԵԱՅՔ. Թրեստ, Օգոստոսի 27. Յունաց՝ Օթոն թագաւորական շոգենաւը երեք օրուան ճամբորդութենէ ետքը երէկ աս նաւահանգիստս հասաւ, եւ Յունաց թագաւորը բերաւ։ Յունական հիւպատոսը Թրեստի երեւելի յոյն վաճառականներուն հետ Լոյտի Փելէքէ շոգենաւով թագաւորը դիմաւորելու գնաց։ Յամենայն եղածին պէս քաղաքին կառավարին փոխանորդը ազապարան առջեւ հանդիպող հասաւ, եւ ուրիշ շատ երեւելի մարդիկ իրեն ընդունելութիւն ըրին։ Թագաւորը նոյն իրիկունը Վարասպքիա յոյն վաճառականին տունը մնաց, ու երկրորդ օրը դէպ ի Միւնխէն ճամբայ ելաւ։

ԼՈՄՊԱՐՏԻԱ ՈՒ ՎԵՆԵՏԻԿ. Ըսած ամսոյն 27ին վաճառականաց ժողովքը Վենետիկի կառավարութեան դուռնեկյին կայսեր խառնուած աղերսագիր մը օրինակը տուաւ, որուն մէջ վաճառականները կ'աղաչեն որ Վենետիկի քաղաքին ազատ նաւահանգիստ ըլլալը շնորհքը նորէն տրուի։

— Վենետիկ, Օգոստոսի 25. Վաճառականութեան մասնաւորապէս կարգադրութեամբը Վենետիկի մէջ կազմուած յանձնաժողովքը, որն որ ազատ նաւահանգստի խնդիրը Ս. Գէորգի կղզիէն Ս. Լուչիայի ու Բիարայի կղզին փոխելու վրայ պիտի խորհէր, ամէն իր անդամներուն միաբան համաձայնութեամբը որոշեց որ աս փոփոխումն ամէն կողմանէ շատ յարմար եւ վաճառականութեան յառաջացմանը նպաստաւոր է։ Բայց վրայ կառավարութիւնը հրաման տուաւ որ աս վերջի կղզիներուն մէջ հարկաւոր եղած նորոգութիւնները ըլլան, որպէս զի կարելի եղածին չափ շուտով աս փոփոխութիւնը ի գործ դրուի։

ԳԱՂՂԻԱ

ՓԱՐԻԶ, Օգոստոսի 26. Լուդ. Նաբոլէոն ամէն տեղ ըրած խօսակցութեանցը մէջ մեծ հանճար, ճարտարախօսութիւն ու հասուն միտք կը ցուցընէ։ Օգոստոսի 18ին առտուանց ժամը $10^{1}/_{2}$ին Լոնը-լը-Սօլնիէէն ելլելով՝ նոյն օրը իրիկուան ժամը 7ին Պեզանսոն հասաւ։ Ըսնին տեղ քաղաքական մեծերը, եկեղեց, ազգային պահապանները ու ժողովրդեան բազմութիւնը զինքը բարեւելու համար դիմացը ելլելէն։ Պեզանսոն քաղաքը զինքը պատուելու համար երկու եռակամար ու կարաս տուաւ, ուր որ խիստ շատ բազմութիւն կար, ու գոհէրէնը շատ սիրով ընդունեցաւ։ Ըսնոյն 19ին Նաբոլէոն ազգային պահապաններու հանդէսն ըրաւ, ձիու վրայ բոլոր քաղաքը պտտեցաւ բոլոր անդրուն պատուհանները պաշար զարդարուած էին, եւ ամէն կողմանէ կեցցէ՛ Նաբոլէոն ձայնը կը լսուէր։ — Օգոստոսի 20ին կէս օրէն ետքը ժամը 3ին Ստրազպուրգ հասաւ։ Թնդանօթները եւ զանգակներուն ձայները Նաբոլէոնին հասնիլը ժողովրդեան իմացուցին։ Քաղաքապետն ու քաղաքին խորհրդեան անդամները շոգեկառքին կայարանը գացած էին զանիկայ ընդունելու համար, որն որ անկից 15 տարի յառաջ բերդին աքսորելով նոյն քաղաքը թող տալու պարտաւորուած էր։ Լուդ. Նաբոլէոն ձիու վրայ քաղաք մտաւ։ Իրմէ յառաջ կ'երթային քաղաքացի ձիաւորները. քովը կեցած էր Մանեան զօրավարը, որն որ մէկ տարիէ ի վեր իր աշխատութեամբը Լըսասու ռամկավարական կուսակ իր ձեռքուն մէջ կը բռնէ։ Նաբոլէոնին եւտեէն կու գային վարժ. տիկնայրները։ Նաբոլէոն զօրքին ու ազգային պահապաններուն առջեւէն անցաւ. ամէն կողմանէ ժողովրդեան կեցցէ՛ հասարակապետութիւն կը պոռար. անկից ուրիշ ձայն չէր լսուեր։ Նաբոլէոն ամէն կողմ՝ ծանրով բարեւ կու տար։ Յետոյ ալ սիրով անհկայ բարեւեց։ Իրիկունը քաղաքը լուսաւորուեցաւ ու Պրեֆէ բռնած տեղույն մանրը մեծ հրախաղութիւն եղաւ։

Ասկից որ Լուդ. Նաբոլէոն ուրիշ կողմերը պատուով ընդունուեցաւ, այնչափ ալ Պրուսիա ... քաղաքն անորոշ եղաւ։ Հասարակապետականներուն հակառակութիւնը խօսակցութիւնը լինելուն պէս՝ ամիկը զինուորներուն ու պահապաններուն կարգը պատռեց, եւ մինչեւ Լուդ. Նաբոլէոնին մտնելով սպառնալիքը ակսաւ պոռալ կեցցէ՛ հասարակապետութիւն, կեցցէ՛ ընկերովարական հասարակապետութիւն, վար դաշտային միճակը, կեցցէ՛ կրաւունք ընդհանուր քուէարկութեան եւ այլն։ Լուդ. Նաբոլէոն աս բանիկը տեսնելով՝ պարտաւորեցաւ շուտով ելլել, ու հաղիւ կրցաւ խառնաղանճին մէջէն ազատիլ։ Կ'րսուի որ աս դէպքէն ետքը Պրուսաուսուն մէջ շատ մարդիկ բանտարկուեցան։

Օգոստոսի 30ին գահերէցը փարիզ դարձաւ։

— Օրլէանական լրագիրը կը պատմէ որ օրինաւորականները Վիզպատէն Շամպորի դքսին հետ խորհուրդ ընելով հասատաւոր են, որ Ա. հաշտութեան ճամբան բռնելով չէին, ու ասկէ ետքը պիտի ար ի բենց ուզածը յառաջ տանելու շինան, Բ. թէ որ անանկ պատահի որ ազգային ժողովքը Լուդ. Նաբոլէոնին գահերիցութիւնը երկրցընել ուզէ, օրինաւորականները առոր դէմ՝ կ'ելլեն. մինչեւ որ անկից ուրիշ բան ըսել չէ, բայց եթէ Փարիզի կոմսին ժամանակ թող տալով Օռլէանի ցեղը զօրացընել ու Շամպորի դուքսը ասկէ ետ սպառնալիք։ Գ. Ա. Պէրրիէ օրինաւորական կողման գլխաւոր ճառեց։ Բայց աս լուրերն այնչափ հաւանական չեն երեւնար, ինչու որ ուրիշ լրագիրները կը հաստատեն թէ Վիզպատէնի խորհուրդը բոլորովին ասոնց հակառակն որոշեր է, այս ինքն Ա. Լուդ. Նաբոլէոնին գահերիցութեանը չդպչիլ, ու օրինաւորական կողման ուզածը խաղաղութեամբ ու զէնքով յառաջ տանելու ջանալ, ու Բ. Օռլէանի ցեղին հետ հաշտուիլ։

ԱՆԳԼԻԱ

ԼՈՆՏՐԱ, Օգոստոսի 19. Քանի որ խորհրդարանը գոցուած է Լոնտոնի աղնուականներն ու հարուստ բնակիչները քաղաքը կը թողուն եւ ուրիշ տեղեր կ'երթան։ Այսօր Թագուհին ալ Սկովտիա իշխանին հետ շոգենաւ մտաւ Օսզպոռն երթալու, ուր քանի մը օր Ետրպեյայի Թագաւորին քովը պիտի մնայ։

— Օգոստոսի 29ին Նեպալի դեսպանները Լոնտոնէն ելան փարիզ երթալու, ուր քիչ մը ատեն կենալէն ետեւ իրենց հայրենիքը պիտի դառնան։

— Ըսած ամսոյն 20ին Լոնտոնի մէջ լուր մը կը պտըտէր որ Լորտ Փալմէրսթըն Դանուպեան կառավարութենէն խնդրեր է որ Շլեզվիկ-Հոլշտայնէներու յարգելէ զէնք դնելը թող տալու, բայց Դանուպեան աս բանս մերժեր է։

— Ըսած ամսոյն 26ին եկած հեռագրական լուրերը կը ծանուցանեն որ Լուդովիկոս Փիլիպպոս Գլէրմոնդի մէջ մեռեր է։

— Անգլիական կառավարութիւնն ու Հիւսիսային Ամերիկայի միացեալ տէրութիւնները աս մեծերս դաշնակցութիւն մ'ըրին Ամերիկեան ծովը ջրանցքով մը խաղաղական Ովկիանոսին հետ կապելու։ Աս դաշնակցութեան զօրութեամբը ոչ Անգլիա եւ ոչ ալ Միացեալ տէրութիւնները ջրանցքին վրայ առանձին սեփականութիւն մը պիտի ունենան, այլ միշտ երկու տէրութիւն միասին, եւ ամենեւին առանց մեծ բերդ կամ ամրոց պիտի չը շինեն։ Անգլիայի ու Հիւսիսային Ամերիկացւոց մէջ պատերազմ եղած ատենն ալ երկու տէրութեանց վաճառականի նաւերը ջրանցքին մէջ ազատ նաւարկութիւն պիտի ընեն, եւ ամենեւին անոնց արգելք պիտի չըլլայ։ Ջրանցքին շինութիւնը լմնցնելուն պէս անոր չէզոքականութեան երաշխաւորութիւն պիտի ըլլայ եւ երկու տէրութիւններն ալ աս մեծ գործքին եւ անոր կատարուելուն համար աշխատող ընկերներուն պաշտպանութիւն եւ ամէն տեսակ օգնութիւն պիտի մատուցանեն։

— Օգոստոսի 26ին Լոնտոնի մէջ Հոլանտայի մեծ թագաւորին պատկերաց հաւաքման աճուրդը (Ակսիոն) լմնցաւ։ Կ'ըլլայ թէ ամէն տէրութիւնները մեծամեծ գործակալներու ձեռքով աս պատկերներէն գնեցին, բայց ամէնէն երեւելի պատկերները Հայրենիքի կոմսին եւ Ռուսաց կայսեր ձեռքն անցան. Կայսրը իր գործակալին 60,000 փունդ ստեր-

լին (6 միլիոն ղուրուշ) խուզելով ընտիր պատկերները ձեռք ձգելու համար։ Ռափայէլի պատկեր մը 16,000 արծ. ֆիորինի ծախուեցաւ. Լէոնարտոյ տա Վինչիին լա Գոյոսնդա ըսուած պատկերը 40,000 ֆիորինի, Դոմինիքօ քանի մը երեւելի պատկերահանելու գործերը 23, 30 մինչեւ 63 հազարի ծախուեցան։

— Ընդհանրական ժողովքին մասնաւորապէս վրայ ըրած դիտողութիւններն ու քննութիւնները Գերմանիոյ լրագրին ձեռքով հրատարակուեցան, որոնք Անգղիոյ միաբանից ատենին համար ունեցած հոգին ու փոխը փարատեցին։ Այս ժողովքը կը համառօտէ որ եթէ ամէն դպրոցականները ժամանակին ի գործ դրուին՝ մանձնաւորը չիկրնար ամբողջ տարւոյն չափ զբաղիլ, այլ շատ աւելի կ'ըլլայ։ Ընթերցանութեան դասընթացները շատ են։ Պէտք չէ շատ հոգի մէկտեղ մէկ բնակարանի մէջ խմբուիլ, այն որ գիտութեան գործարաններուն ու գործաւորներուն համար հարկաւոր է։ Աշակերտին է նոյնպէս օդը մաքուր պահելու է, եւ գլխաւորապէս պէտք է որ փոխուած խաւարով կամ գինիով (ցինկով) չաւրուին։ Բայց ամէն դպրոցականներուն աւելի կենդանի դաստիարակութիւն մանկութեան պահելու կ'ուզէ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Շ ԼԵԶՎԻԿ-ՀՈԼՇԹԵՅՆի քանի մը յատկապահանջները կռիւներէն յառաջ երեւելի նոր լուր մը չկայ։ Երկու բանակներն ալ դիմացէ դիմաց կեցած են ու չեն համարձակիր իրարու վրայ յարձակիլ։

— Եղած տարի փարիզ ժողված՝ խաղաղարարաց ժողովքը աս տարի Օգոստոսի 22ին Ֆրանքֆուրթ բացուեցաւ, եւ նոյն ամսոյն 24ին լմնցաւ։ Փողովականներուն գրեթէ չորս մասին երկուքը Անգղիացի ու Ամերիկացի էին։ Այս ժողովքին մէջ ընդունուած առաջարկութիւններն ասոնք են՝ Ա. Խաղաղութեան բարեկամաց ժողովքը կ'ընդունի ու կը ճանչնայ որ պիտոյ, ազգաց մէջ ծագած խնդիրներն ու վէճերը զէնքի դրութեամբ լուծել ուղելը՝ կրօնի, փիլիսոփայութեան, քաղաքական ու տնտեսութեան յառաջացման դէմ է։ Ամէն մարդու սուրբ պարտաւորութիւն մըն է ջանալ, որ ազգաց մէջ պատերազմները վերցուին։ Անոր համար ժողովքը ամէն իր անդամներուն կը յանձնէ, որ աշխարհքիս ամէն կողմը, ուր որ կ'երթան, ազգը ամէն հիւրովն անանկ կրթեն, որ ազգերուն մէջ իրարու դէմ եղած ատելութիւնը վերցնեն, որն որ առջի դժբախտ պատերազմներու պատճառ եղած է։ Բ. Ժողովքը անանկ կը կարծէ որ խաղաղութիւնը ուրիշ կերպով չկրնար հաստատուն պահուիլ, բայց եթէ, երբ որ կառավարութիւնները իրենց մէջ եղած վէճերը, որոնք խաղաղական խօսակցութեամբ կարող չըլլան լուծել, դատաստանի մը տակ ձգեն։ Գ. Ժողովքն անանկ կը սեպէ որ բանակներու աղահովութեան՝ տրամադրել հիմակուան Եւրոպայի կառավարութիւնները իրարու դէմ կը պատրաստեն, ժողովրդեան վրայ անտանելի բեռ է, ու անոնց անհամար չար հետեւութիւններ ունի։ Անոր համար ժողովքը դէպ կառավարութիւնները կը յորդորէ որ ընդհանուր զինաթափութեան մը հոգ տանին, որպէս զի ազգաց միմեանց հանդէպ վստահութիւնն ու ապահովութիւնը թող կու տայ։ Դ. Ժողովքը դատելով չինական ու հասարակաց փոխառութիւնը, որոնք կառավարութիւնները ատոր երկիրներու մէջ կ'ընեն, ամփոփ ուրիշ բանի չծառայեր, բայց եթէ ազգերն իրարու դէմ սպանելու զինելու։ Ե. Ժողովքը որոշակի ամենուն ուրիշ ազգութեանց գործերուն մէջ չխառնուելու սկզբունքն կը սահմանէ, որովհետեւ ամէն ազգութեան անկախութիւն իրաւունք է իր գործերը ազատ ու անկախ կառավարել։ Զ. Ժողովքը խաղաղութեան բարեկամներուն կը յանձնէ այնպէս երկիրներու մէջ հասարակաց մտաց մէջ տարածել, որ ընդհանուր ամէն ազգաց պաշտամունքներով ժողովք մը կազմուի, որուն նպատակն ըլլայ ամէն ազգաց մէջ եղած յարաբերութիւնները շտկել։

ԱՒՍՏՐԻԱ

Լոյտ լրագիրը Օգոստոսի 23էն Վիեննէն լուր առնելով կը գրէ թէ պաշտօնեաներուն մէջ գժտութիւն մտեր է։ Տէրենիօ պաշտօնեաներու գահերէցը Սեղեդիոյի ադդայնութեան չհաճելով, ու հասկը որ Հռոմայ փաշին եւ Սարդինիայի մէջ եղած գժտութիւնը գլխաւորաւ միջնորդ անունով վերջացնէ, որովհետեւ կը սեպէ որ Հռոմայ հետ ճշմարտապէս եպիսկոպոսի ժողովքներ երկու պիտ'որ բաժանէ, եւ ի վախճանի շատ փէշ հեռաւորութիւններ պիտ'որ առնէ։ Լա Փորմիզա զոյլացեալն Լիոն Լեյգ. Նաւրոլէանին խրխուելն ատոր հետ միաբան ու յարմար կու գայ։ Բայց Սեդգաւարի եւ ուրիշ պաշտօնեաները Տէրենիօ Մարգէտին հետ աս բանին մէջ միաբան չեն։ — Կառավարութեան կողմանէ Գր. Բինելլի պատգամաւորաց ատենապետ դաչ-

երեզը, Գոնէլոյ աստուածաբանութեան ուսուցիչը, ու Ներքին գործոց պաշտօնատունին մէջէն պաշտօնեայ մը Հռոմ խաբուեցան, որ Ս. Քահանայապետը Սարդինիայի կառավարութեան հետ համաձայնեցնեն։ Այս երեք անձերը Օգոստոսի 20ին Հռոմ վրայեն դէպ ի Զիվիտավեքքիա ճամբայ ելան։

— Կառավարութեան հրամանաւ մը Պիանդի Զիավինի Օքեէնեէ լրագրոյն խմբագիրը եւ Ս. Գոնզին եւ [illegible] գրեցին համար Սարդինիայի տէրութենէն դուրս վտարուեցան, եւ Օգոստոսի 19ին դէպ ի Հելվետիա ճամբայ ելան։ Աս դէպքը լրագիրներուն ընդհանուր խօսակցութեան նիւթ եղաւ։ Հայկ'[illegible] պատմութիւնը հրատարակելն ի տեղը կը համառօտենք։ Խնդիր յայտնի է Անգղիոյ կառավարութիւնը յառաջներ կը ջանայ որ Հռոմայ փաշին ու Սարդինիոյ մէջ եղած գժտութիւնն աւելի վառէ ու բորբոքէ, որպէս զի Սարդինիային վրայ որչափ կարելի է իր ազդեցութիւնն աւելցնէ, ուն որ կը ջանայ դէպ իր ձեռքը առնել, երբ որ Սարդինիան մէջ մը Հռոմի կէս [illegible] [illegible] կանուխէն [illegible] ըսել։ [illegible] Ֆրանսական կառավարութիւնը փոխ ըրած է, բայց յետ ասոր Լոմպարտիան ալ ձեռքէն դուրս տալով Հռոմի հետ աւելի հակառակ է, բայց իւրեանն Լոմպարտիոյ ընդհանուրն ու գործիքներ տալու համար չուրանալով ամէն [illegible] պիտոյ վրայ [illegible] Ս. Քահանայապետին իշխանութեան [illegible] ալ Քահանայապետին պաշտօնեայներն վրայ ըսկսաւ։ Պր. Պիանդի Զիավինի արդէն Պիոսի Խնդրոյն դէմ ան Նեդեդիային [illegible] ու [illegible] կըրցած մարդ մըն է, եւ ան խաւարեցնողներն է, որոնք երկրին մէջ քահանայապետական շարժման դէմ յայտնի գործեր ըրեր կ'ուզեն։ Բայց որովհետեւ, Պիոս թ. ու հոգեւոր իշխանութեան, Պիոս թ. ու Պիանդի Զիավինի իր ուրիշ համախոհները ալ իրեն Դարաւանդի ու Դարաւանդի դէմ կռուել բանիւ եւ գործով, ու Քահանայապետին պատիւը ազգի առջեւ ատէ։ Լոմպարտ Աստուածաշնչի ընկերութեան յօրդորներուն ու Հռոմ բանակով՝ Պիանդի Զիավինի Քահանայապետաց պատմութիւնը տեսաւ շարադրել, որն որ Լոմպարտի Հելուեդիայի մէջ կը տպուի ու բոլոր Լոռիքիա կը տարածուի։ Այս գործքիս մէջէն այլեւայլ հատուածներ ամէն օր Օքեէնեէ լրագրոյն մէջ տպուել հրատարակեց, որով ուղղամիտ կղերը աստանել գանձացաւ. որովհետեւ կը տեսնէր որ ասոնց ուրիշ բան չէր, բայց եթէ Սերդինիոյ աղէկը յաւաջ տանելու համար պաշտօնեաներուն թեւ թիկունք ըլլալ։ Օքեէնեէ լրագրոյն աս հատուածոցը մէջ Հռոմայի դէմ ամէն տեսակ սատանութեամբ լեցուն զրպարտութիւններ գրուեցան, որոնք անանկ խորամանկութեամբ ձեւացուցած են, որ բան չհասկցող մարդիկ գերբառ, կրնան խաբուիլ։ Ս. Գահը տեսաւ որ կրօնը Սարդինիա վտանգի մէջ է։ Լամպրուսքինի կարդինալը՝ որն որ Սարդինիայի պաշտօնեան է, աս նիւթիս վրայ գրել յանձն առաւ, ուսումով եւ թղթով մը կառավարութեան խնդրեց որ իր լրագրին խենդթե կը բանեցնէ՝ թէ որ Պիանդի Զիավինին առած դաչթակցութեան ձեռ մը չհեռացնէր, եւ թէ Ս. Քահանայապետը եկեղեցական խնդրոց վրայ խօսակցելու սեղան հաւելը, մինչեւ որ յայտնի ցուցուի որ Պիանդի Զիավինին հրատարակած համառօտները Սարդինիայի կառավարութեան գլխուն տակէն չեն։ Եւ որովհետեւ Սարդինիայի տպագրութեան օրէնքը նայելով՝ ուղղակի կրօնքին դէմ գրելն արգիլուած է, ուրեմն հարկ է որ կառավարութիւնը Պիանդի Զիավինին դէմ ամէնայն խստութեամբ վարուի։ Լամպրուսքինի կարդինալին թուղթը Ա. Լիմբա Լէմինաւէ Թագաւորին վրայ անանկ ազդեցութիւն մ'ըրաւ, որ պաշտօնեաներու խորհուրդը լսելէն ետքը՝ Ներքին գործոց պաշտօնէին հրաման տուաւ որ Պիանդի Զիավինին՝ իրեւ Լոմպարտ-Վենետիկի փախստական՝ անբռնութեան երկիրներէն դուրս հանուի։ Պիանդի Զիավինի Սեդզինայի գլխաւորին պաշտպանութեանը դիմեց, եւ գեղաւոր ալ անկից աղաչելու համար ձեռքէն եկածը չխնայեց, բայց կարելի չեղաւ կառավարութիւնը խոտորեցնել։

ՕՍՄԱՆԼԵԱՆ ՏԷՐՈՒԹԻՒՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆԱՊՈԼՍՈՅ պաշտօնական լրագիրը Օգոստոսի 14էն նոր տպագրութեան օրէնքը կը հրատարակէ, որն որ ուրիշ բան չէ՝ բայց եթէ գրաքննութեան (ցէնսուրայի) նորէն հաստատուիլը։ Պաշտօնեաները աս օրէնքը Եւրոպացոց առաջարկած ատեններն անանկ կը խօսին. Պէտք է տպագրութեանը մարդկային ազգին ու ոգւոյն կատարելագործութեան համար եղած գիւտերուն ամէնէն երեւելին ու օգտակարն է, բայց հիմակուան ժամանակիս դժբախտու-

թեամբը թէ՛ հոս եւ թէ ուրիշ տեղեր աղէկ ու գովելի վախճանի չծառայեր, հապա միայն բուքերն ազգերնիս, գաղափարները յուզելու ու այլ ժխտելու կը գործածուի,։ Օրէնքին 13 գլուխներուն մէջ բովանդակած նիւթն աս է։ Հիմակ բացառութեան ամէն տեսակ տպուելու բաները, որով եղանակաւ որ տպուելու ըլլան, տպուելէն յառաջ կառավարութենէ գրուած պաշտօնատուէն տալու հրաման պիտ'որ ընդունին։ 10 թերթէն քիչ ըլլող գործքերը առաջինութեան մեծերէն, խոկ աւելի ըլլողները հասարակաց ուսման համար դրուած հոգաբարձու ժողովքէն։ Թէ ասպիրատութիւնը եւ թէ վերջի ժողովքը արտօնութեան անձիկը պիտ'որ առնունէ, եւ եկած ձեռագիրներն անոնցմէ մէկուն պիտ'որ յանձնէ։ Թէ որ առաջինութեան ու ժողովքին գահերէցները քննելին կարծիքին համաձայն չեն ըլլար, ան ատեն որոշումը քուէարկութեամբ պիտ'որ ըլլայ։ Այս քննութենէն ետքը գործքին անելը բոլոր ընել ուզելու ըլլայ, պէտք է որ կամ ներքին գործոց կամ կրօնի եւ կամ ուսմանց պաշտօնարանը գիտէ։ Օրէնքին Բ. համառօտին մէջ կը հրամայուի որ կրօնի ու անոր պաշտօնեաներուն, բարոյականի, Թագաւորին անձին, Թագաւորական ընտանեաց անձինքներուն, կառավարութեան ու անոր բռնած ճամբուն, պաշտօնատուներու, տրուած անոր իշխաններու, անոնց ընտանեացը, տէրութեանց գլխաւորներու, եւ ի վախճանի առանձնական մարդիկներու պատուոյն դէմ բան պիտ'որ չգրուի։ Թատերաց վրայ եղած գրքերն անպատիժ պիտ'որ մնայ։ Նոյն եղանակաւ ու արքեպիսկոպոսաց՝ Ս. Քահանայապետին հետ թղթակցութիւնն ազատ է, նոյնպէս եղած գաշնադրութեան իրաւանց նկատմամբ հոգեւորական իրաւունքը քննութենէ ազատ են։

— Միլանոյ, Պալերմոյ ու Նէապոլիս շատ մարդիկ կը բռնադատեն։ Միլլիանոյի քանի մը քաղաքները նոյնպէս Պոլլինիոյի Գարէնդոյ, Բոթէնցա եւ ուրիշ քաղաքները երկրաշարժէն դղրդալ ու դղրդուելով շատ քաղաքական ցոյցեր պատահեցան։ Բարէնցայի մէջ 40 հոգիէ բաղկացեալ գունդ մը ճամբաները կ'եղչէ սահմանադրութիւն, կեցցէ Թագաւորը կը պոռար։ Ոստիկ ժանտերմէն ալ շատ մարդիկ ասոնց հետ միացան։ Զինուորականները մէջը մտան, շատերը բռնեցին ու բանտարկեցին, բայց Նէապոլիսի զօրավարը բանաւորները բանտէն արձակեց, ըսելով որ կեցցէ սահմանադրութիւն կանչելը յանցանք չէ։ — Կ'ըսուի որ Հելուետիայի զօրքերէն քանի մը զօրեր նոր երդման ձեւով չեն ուզած երդում ընել, որովհետեւ անոր մէջ Թագաւորը բացարձակ անէր կը ճանչցուի։

— Նէապոլսոյ ու Սարդինիոյ կառավարութեանց մէջ դադրութիւնը երեւալով աւելի կը մեծնայ. անոր համար ալ Նէապոլսոյ խորհրդականները պատրաստուելու կ'ըսեն, որ ամէն դէպքերու պատրաստ գտնուի։

ՍՊԱՆԻԱ

Լոնտոնի Տայմզ լրագրոյն փարիզի թղթակիցը Օգոստոսի 17էն փարիզէն անանկ կը գրէ։ «Հոսմէն հասեալ Նուիրակ Գիր. Փոռնարինին եկած թղթերը կը հաստատեն, որ սէրութեան քարտուղար Անդանէլլի կարդինալին ու Պր. Մարդինեզ տէ լա Ռոզա Սպանիոյ դեսպանին մէջ դաշնագիր մը համար եղած խօսակցութիւնները այնչափ յառաջ գացեր են, որ աս առաջարկեալ դաշինքը մօտերս Մատրիտ պիտ'որ ղրկուի, որպէս զի կառավարութեան հաւանութիւնն ընդունի։ Աս դաշնագրին մէջ Ս. Գահը մինչեւ 1844 ծախուած եկեղեցական ստացուածոց հաւանութիւն կու տայ, եւ աս բանիս համար յայտարարութիւն մ'ալ պիտ'որ հանէ, որպէս զի աս կալուածներու գնողները անոնց օրինաւոր տէր սեպուին։ Ընդհանրապէս աս առաջարկուած դաշինքը կը ցուցնէ որ Ս. Գահին ու Սպանիոյ արքունեաց մէջ աղէկ միաբանութիւն կայ։ . . . Թէպէտեւ Մանզէմոլէնի կանխիծ ատենանութեան պատճառաւ Սպանիոյ արքունիքը քիչ մը նեղանալ ցուցուց, բայց Անդանէլլի կարդինալին Մարդինեզ տէ լա Ռոզային հետ աս նիւթիս վրայ ըրած խօսակցութիւնն ամէն դադրութիւնը փարատեց։ Կարդինալը ցուցուց որ ամենանուէթեան տնօրինումը՝ միայն կրօնական գործք է, ուստի եւ Լէհեպէեցին չկրնար աս նիւթիս մէջ քաղաքական նկատմունքներէ արգիլուիլ ու տնօրինում չտալ, երբ որ ուրիշ կողմանէ կանոնական արգելք մը չկայ։ Կարդինալը աս ալ աւելցուց, որ աս տնօրինման գործքին մէջ պահուած գաղտնութիւնը՝ Նէապոլսոյ Թագաւորին խնդրելովը եղած էր, այն որ անանկ մէկ խոստմունք մըն է, որ ամէն առանձնական մարդ ունի քանի որ հարսնախօսութիւնը եկեղեցւոյ մէջ բնաւ ժողովրդեան հրատարակուած չէ։ Մարդինեզ տէ լա Ռոզա աս պատճառներէն համոզուեցաւ, ու ջանաց որ երկու արքունեաց մէջ ծագած փոքր դադրութիւնն ալ վերցնէ»։

ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆՔ

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՎՐԱՅ ՀԵՏԱԶՕՏՕՐԴԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

(Շարունակութիւն. Տես Թիւ 27, 29, 31 ու 33:)

[illegible]

(Վերջը շարունակելի:)

Այժմ Հայաստանի դրութիւնը:

[illegible]

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

(Շարունակութիւն ու վերջ. Տես Թիւ 33:)

[illegible]

առաջեալ ու աներկիւղ սիրտ մ՚ունենալու է, որով անտարակոյս ամէն արդիւնք կրնայ վերցուիլ։ Նոյն աշխատութիւնը կը տեսնենք որ Չինաստանի մէջ պետական մանարաններըն՝ առատի շատ բեռներ ունին, զորոնք չկրնալով իրենք իրենցմէ կը բերեն մանարաններուն կը ծախեն։ Նախընթաց տարին Գ. փուլաքին մանարանը քիչ մը աւրած ըլլալով բեռնները ծախելու ժամանակ, բայց չկրցան ծախել ու մնացին ...

Պրուսա Չինաստանի մանարան կայ, երեքը շոգեշարժ ու չորրորդը ձեռքով ըլլալով, բաց Չինի պետականը ... 230 ... 40 Գ. ... 60 Գ. ... 80 ... 50 ... (bassine) ... 90 ... 230 ... 20,700 ... 51 3/4 ... 250 ... 12,882 1/2 ... 70 ... 901,175 ... 4,057,297 ... 4 1/2 ... 505,729 ... 400 ...

Մետաքսագործ ... (paupérisme) ... ընդհանուր աղքատութիւնն ... ծածուկ ցնցեման տակ ձգել, ու գեռ ձգելու կը սպառնայ։

ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՎԷՊ

Սոփոկլ Չան Երկաթագործուհին։

(Շարունակութիւն. Տես թիւ 30, 32 եւ 34։)

Զ. Անձամբ փորձով մը։ Նոյն վայրկեանին գեղեցիկ ասմունքը մեծ շուքով հաղթած երիտասարդ մը բարեխօսել հանդէպ անոնցմէ ... փոխարինութեան ...

...

Ծանօթ ... բայց կը յուսամ որ անտարակոյս կ՚ըլլայ։

Մէկ մ՚ալ օգնութիւն մը ներս մտաւ, եւ բարով ու ողջունով սիրալիր մը փոխեցին իրարու բարեւ, ծերունի Հօր ու երկու չէ Եղբօրը գլխուն բերած ... բարեկամ յանձնարարելի էին, ... եւ ... մեծ ... տնօրէնի ... ամէն բան յայտնի կը ցուցնէր թէ ամառը Հօր բռնած մասը մեծ է։

Այնքան ալ իր ծառայն շատ ժամանակէ վեր կենդանի ... երկու բարեկամ ... ամուսին ... յարմար ... Բայց ... մէջ ... հանդիպեցան ... մինչեւ ... շատ ...

Վերջապէս մի քանի օրէն ... Հայր ու մայր ...

Եղբայր Կիպրոսը գնաց ... Աստուածային ...

Նորին ... օր մը ...

...

Ըստ ... Պարոն, բայց ... ուղղակի ...

Ծանօթ ... Ծանօթ մը գտաւ եւ ...

Ա. ... Անտնաւոր դարձան ... Եւ ... ըսաւ, ...

Եւ սկսեցին խօսիլ, Պարոն, Հանդիսու ...։

Ծանօթ եզր, ... ու Հեզարոյ ... Աստուծոյ ...

Այսպէս այլեւս ...

Ծանօթ ... գտած զմեզ, ... Պարոն։ Աբէլ ամէն բան պատրաստ է, մեր Տէրն Հրամայեցէք։

Այսպէս մեր բէրդ, եւ ամէն պատրաստուած ...

գած մը գտաւ, որուն վրայ երկու հոգւոյ տեղ կար. Բայց ... Զ. ... Քանի որ ... քանի ... ամէն բան ... Աստուածային ... Սորա ... Սիրելի ...

Ընտիր Օգոստոսի է, ըսաւ ...

Սրբոյն, որու Օգոստոսի, մէկ հոգւոյ համար ալ տեղ պատրաստ է, ու եկաւ գտնել ալ ...

Բայց, ...

Ո՜հ, շատ խօսեցաք ...

...

Ծանօթ ...

Օրհնութիւն ... Օգոստոսին ...

Ծանօթ ... Պարոն ...

(Վերջը յաջորդիւ։)

ԴՐԱՄԱՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

ՎԻԷՆՆԱ, ՕԳՈՍՏՈՍ 31

Աւստրիական 100 ընթացիկ թուղթ՝	241 1/2	արծ. ֆիոր.	2	ամսական
Աւստրիական ընթացիկ 100 ֆիորին՝	117	„	1/2	„
Լոնտոնի 300 Դալեր. ...	114 1/2	„	2	„
Լոնտոնի 1 ... ստերլին՝	11.37	„	1	„
Համբուրգի 100 մարկ ...	258	„	2	„
Ջենովայի 300 նոր ...	134 1/2	„	2	„
Մարսիլիա 300 ֆրանք՝	137 1/2	„	3	„
Փարիզ 300 ֆրանք՝	137 3/4	„	2	„
Ֆրանքֆուրթ ... 120 ֆիոր.	116 1/2	„	3	„
Պոլիս (Օգոստոս 27) 367—389 փարայ՝ 1	„	„	31	օր։